

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

12 Vtrùm pro defensione pudicitiaë & honoris, liceat occidere eum, qui
tentat violare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

repelli, quantum necesse est, vt res salua sit; (vt fatetur Couarr. & alij) etiam si res per Iudicem recuperari possit: quia non dicitur charitas, vt patiar res meas in mea presentia capi, vtque tanta furis improbitati non resistam. Ratio est; quia hoc faciendo magnam contumeliam infert, quae vi repelli potest. Confirmatur ex cap. Olim. supra. vbi Innocentius III. docet, licitum fuisse Episcopo, vi eijcere iniustum occupatorem possessionis; & tamen facile iudicio potuisset recuperari. Idem docet Siluester verbo Bellum. 2. num. 3. vbi dicit: *Quando res per viam iudicij potest reuolui, non licet eam defendere, nisi dum est in ipso rapi.* intellige, dum raptor adhuc praesens est, nitens alterum possessione naturali ipsius rei spoliare, et si eum praesentem videat, hoc enim est magna contumelia.

70 Idem dicendum, quando in iudicio non potest nisi magnis molestijs recuperari.

Sifugiat. Petes, An sit contra iustitiam, si furem procul fugientem conficias, quando res iudicio est recuperabilis.

71 Resp. Verius videri, non esse, vt docet Caietanus art. 7. & colligitur ex dictis: quia quisque ius habet defendendae suae possessionis, etiam ciuilibus; quam retines, quamdiu furem habes in conspectu. vnde potes eam tueri. erit tamen contra charitatem, quae postulat vt cum quam minimo malo proximi, rem tuam salues.

72 *Idem concessum Clericis,* Dico Secundo, Idem licitum Clericis pro defensione rerum suarum. ita expressè D. Antoninus supra: vbi docet omnibus concessam esse defensionem rerum, quibus concessa defensio vitae. Idem tenent reliqui supra. & colligitur euidenter ex cap. Olim. & cap. Dilecto, supra. Nam ibi conceditur Episcopo & Decano. Ratio est; quia Iure naturae id illis est concessum, neque Iure humano illis est prohibitum sub peccato: ergo, &c. Vnde idem Ius extenditur ad Religiosos, secundum praedictos DD. Neque obstat cap. Suscepimus, de homicidio; quia illi duo fratres Benedictini non iudicantur ibi peccasse, & esse irregulares, quod res suas moderatè defenderint; sed quod occasionem dederint homicidio, latrones captos ligando, & cum se soluere vellent occidendo; cum sine occasione se suaeque salua habere possent.

Religiosi.

73 Vtrum autem Clericus vel laicus sit irregularis, qui ob defensionem rerum suarum occiderit, alibi dictum est. Nunc breuiter dico, laicum non esse. Idem probabile est de Clerico, si id fecerit cum debito moderamine. Cur enim fiat irregularis ob id, quod (vt habetur cap. Dilecto. 6. de sent. excom. in 6.) omnes leges & omnia Iura ei permittunt? Confirm. Quia occisio, priuata auctoritate facta, non inducit irregularitatem defectu lenitatis, sicut cum sit publica auctoritate à Iudice eiusque ministris; sed ratione culpae. Vnde cum absit culpa, non debet censeri irregularis. Vide Sotum l. 5. q. 1. a. 8. Couarru. Clem. Si furiosus. 3. p. §. vltimo. idem postremò egregiè defendit noiter Suares in praclaro Opere suo de Censuris.

Varij modi inuadendis rem alienam. Sed difficultas est, quousque se extendat haec defensio. quare Notandum est, variis modis posse rem meam inuadi.

Primò, Si per te nitaris auferre, teque defendas contra impudentem. In hoc casu est communis sententia, posse interfici. & fatetur Couar.

74 Secundo, Si re accepta fugias. Tunc possum insequi, & ferire; vel si necesse sit, eminus telo pe-

tere, vt si quis equo meo fugiat. ita Sotus sup. a. 8. Siluester v. Bellum. 2. n. 3. & 10. & alij passim.

Probatum Primò, Quia inuasio rei durat, donec se in tutum receperit, vbi quietè possidere incipiat.

Secundò, Quia nisi id esset licitum, defensio rerum maxima ex parte esset inutilis; possent enim fures quilibet rapere, & statim fuga se proripere; in fuga enim essent tuti.

Tertio, Si re certo loco deposita, volentem ingredi in eum locum, vi impediatur. Tunc videtur concessum vt vim vi repellam, meamque rem vi recuperem: si tamen delit Iudex, cuius ope id possum consequi. ita Siluester v. Bellum. 2. num. 13. & Panorm. in cap. Sicut. 3. de Iureiurando. Idem sentiunt multi DD. fieri posse, quando quis nulla mora interposita rem suam persequitur. D. Antoninus supra. Siluest. v. Bellum. 2. num. 10. Ioannes à Lignano, cuius verba citantur ab Anton. Siluestro, Fumo, & alijs, quibus docet, *Si vi possideas rem meam, posse me eam recuperare in continenti; nec posse te mihi resistere; sed si id tentem ex intervallo. Si possideas precario, & ego eam velim mihi restitui; si deneges restitutionem, posse me ex continenti vim tuam repellere. Nam denegando, videris spoliare. Si possides rem meam clandestinè, posse me domum tuam ingredi, quod si me nolis admittere, posse me vim tuam repellere.* Verum puto haec non concedenda, si res per Iudicem possit recuperari, vel si maior perturbatio metuenda.

Quartò, Si inuadas res meas per famulum, vel arte magica per daemones; nec alia ratione, quam nece tua possit impediri.

Quintò, Si conuaueris in mea damna.

Sextò, Si impediatur iniquè meos creditores, ne mihi satisfaciant.

Septimò, Si falsa accusatione, vel falso testimonio, me fortunis coneris euertere; nec alia ratio impediendi suppetat.

Sed de his modis satis constat ex dubit. 8. & rursum aliquid dicitur dubit. 12.

DUBITATIO XII.

Vtrum pro defensione pudicitiae & honoris liceat occidere eum qui tentat violare.

Resp. & Dico Primò, Licitum est mulieri, 76 *Pro pudicitia.* adolescenti, & cuius alteri, pro defensione pudicitiae occidere inuadentem. Est communis sententia DD. quamuis D. August. l. 1. de libero arbitrio c. 5. videatur dubitare. Ratio est; quia pudicitia pluris merito aestimatur, quam multae opes: praeterquam quod in hac re sit periculum peccati. Idem Ethnici senserunt. Nam vt scribit Cicero Oratione pro Milone, adolescens, qui tribunum occiderat, volentem vim inferre eius pudicitiae, à Mario exercitus Imperatore absolutus fuit.

Dico Secundo, Fas etiam est viro honorato occidere inuadentem, qui fustem vel alapam nititur 77 *Pro vituperatione.* impingere, vt ignominiam inferat, si aliter haec da ignominiam vitari nequit. Ita docet expressè Sotus art. 8. Nauarr. cap. 15. num. 3. & Siluest. verbo Homicidium. 1. quaest. 5. & Ludouicus Lopez c. 62. Antonius Gomez. to. 3. cap. 3. nu. 23. Iulius Clarus §. Homicidium n. 26. vbi dicit *pericula fama aequiparari periculo vitae.* Ratio est; quia hic conatur auferre honorem, qui meritò pluris apud homines aestima-

æstimatur, quàm damnum multarum pecuniarum; ergo si potest occidere, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam ne hanc ignominiam cogatur sustinere.

78 *Varij modi impetendi honoru.* Notandum est, varijs modis honorem alterius posse impeti & auferri, in quibus videtur concessa defensio.

Primò, Si baculum vel alapam nitaris impingere. de quo iam dictum est.

Ad depellendam contumeliam.

Secundò, Si contumelijs afficias, siue per verba, siue per signa. Hic etiam est ius defensionis. Nam, ex sententia omnium, licet contumeliosum occidere, quando aliter ea iniuria arceri nequit, (quamquam ipse armis non inuadat) ait Petrus Nauarr. lib. 2. cap. 3. num. 376. Etsi autem id non inueniam apud Auctores expressum, tamen videtur ex illis posse colligi (præciso scandalo, & alijs grauius incommodis) quando contumelia sunt atroces, & alia ratione vitari nequeunt. Ratio enim naturalis dicitur, licitam esse eam defensionem, quæ necessaria sit ad contumeliam depellendam & comprimendam: alioquin daretur licentia improbitati, optimos quosque contumelijs vexandi: quæ tamen multò quàm damna rei familiaris sunt acerbiores, magisque mordent animos. Cauenda tamen vindictæ libido. Non enim licet priuata auctoritate contumeliam vindicare, sed tantum compescere, quod etiam in vitæ & rerum defensione seruandum: tanti interest quo animo quid agas. Verùm hæc sententia non est sequenda. Satis enim esse debet in Republ. vt iniuriæ verbales verbis repelli, & legitima vindicta comprimi & castigari possint.

79 *Ad alapam vitandam.*

Tertiò, Si illata alicui alapa, cesses, vel etiam fugias; multi DD. censent in hoc casu, si vir nobilis vel honoratus huiusmodi iniuria sit affectus, posse statim repercutere, vel fugientem insequi, & tantum infligere verberum vel vulnere, quantum putatur necessarium ad honorem recuperandum. ita tenet Nauarr. cap. 15. num. 4. Henriquez de Irregularitate cap. 10. vbi citat multos pro hac sententia: inter ceteros Iasonem, Cordubam, Mantium, Pennam, Clarum, Caictanum, & Antoninum. eamdem docet Petrus Nauarr. lib. 2. c. 3. num. 380. & citat pro hac sententia Mercatum. Idem tenet Victoria, relect. de lure belli num. 5. vbi dicit, *eum, qui colaphum accepit, posse statim repercutere, eum gladio; non ad sumendam vindictam, sed ad vitandam infamiam & ignominiam, etiamsi inuasor non esset, alterius progressurus.* Vnde sequitur, si ille fugiat, posse latum statim insequi & percutere. si enim potest repercutere manentem, cur non fugientem?

Probari potest hæc sententia, Primò, Qui rem meam accepit & cum ea fugit, potest à me percuti, vt eam reuincat, vel reddat, si aliter nequit recuperari. atqui is qui illata graui ignominia fugit, honorem meum quodammodo secum defert; nam in potestate illius est eum mihi restituere, offerendo satisfactionem: ergo possum illum percutere, vt honorem meum restituat, vel saltem vt eum sic recuperem.

Dices, Est dispar ratio; nam res adhuc extat, & manet tua; sed contumelia illata, honor iam perijt; ergo hic non est defensio.

Resp. In eo est paritas, quòd sicut res potest recuperari; ita etiam honor, qui in signis excellentiæ & hominum æstimatione consistit.

Secundò probatur; Quia si damnum à te rebus meis illatum, non posset alia ratione sarciri, quàm tui percussione, posses statim percuti, vt illo modo fiat damni reparatio: ergo si violato honore, non potest fieri aliter reparatio, quàm si feriat is qui cum læsit, poterit feriri. debet autem hoc fieri in continenti, dum adhuc læsio honoris veluti pendet, suspensis hominum de tua fortitudine & generositate iudicijs.

Tertiò, Quia aliàs dabitur licentia improbis, quoduis genus contumeliæ in quemuis ingerendi: nam sola fuga vel cessatioe futi erant; præsertim quando deunt testes, qui eos norint, vel quando non morantur in eodem loco.

Hic tamen aduerte, si læsor veniam petat, offendi non posse; quia quantum in se est, honorem restituit. vnde si alter velit ipsum impetere, poterit se tueri, vt rectè notat Petrus Nauarra.

Ob has rationes hæc sententia est speculatiuè probabilis; tamen in praxi non videtur facile permittenda. Primò, Ob periculum odij, vindictæ, & excessus: si enim D. Augustinus ob has causas egrè admittit, vt quis pro vita tuenda alterum possit occidere; quanto minùs in tali casu, ob honorem tuendum concederet? Secundò, Ob periculum pugnarum & cædium. vnde qui tali casu occideret, puniretur in foro externo, vt docet Gomez. supra n. 24. etsi mitiùs; tum quia alter dedit causam; tum quia homo intento dolore permotus, non est omnino sui compos.

Quartus modus est, Si nomini meo falsis criminationibus apud Principem, Iudicem, vel viros honoratos detrahere nitaris, nec vlla ratione possum illud damnum famæ auertere, nisi te occultè interficiam. Petrus Nauarr. num. 375. inclinatur, licitum esse, talem è medio tollere. Eamdem tamquam probabiliorem defendit Bañes q. 64. art. 7. dub. 4. addens, idem dicendum, etiamsi crimen sit verum; si tamen est occultum, ita vt secundum iustitiam legalem non possis pandere, idem tenent quidam alij recentiores. Probari potest,

81 *Ad vitandam infamiam.*

Primò, Quia si baculo vel alapa impacta velis meum honorem vel famam violare, possum armis prohibere: ergo etiam, si id coneris lingua, nam parum videtur referre, quo instrumento quis nitatur inferre noxam, si æquè efficaciter nocebit.

Secundò, Quia contumeliæ possunt armis impediri; ergo etiam detractiones.

Tertiò, Periculum famæ æquiparatur periculo vitæ, quod est commune pronuntiatum Iuris peritorum, inquit Clarus nu. 26. atqui ob periculum vitæ enadendum, licitum occidere; ergo, &c.

Quartò, Quia ius defensionis videtur se extendere ad omne id quod necessarium est, vt te ab omni iniuria serues immunem. monendus tamen detractor priùs esset, vt desisteret.

Verùm hæc quoque sententia mihi in praxi non probatur; quia multis occultis cædibus cum magna Reip. perturbatione præberet occasionem. In lure enim defensionis semper considerandum, ne eius vsus in perniciem Reipub. vergat: tunc enim non est permittendus. Accedit, quòd etsi speculatiuè vera esset, tamen vix in praxi posset habere locum. Nam infamia vel est illata, vel non est. Si est illata; non extinguetur per mortem infamantis. Si non est illata; plerumque non satis constat, aliter non posse eam impediri: ac proinde non poterimus eo modo defensionis vti.

82

83
Si promover
ad duellum.

Quintus modus est, Si aliqua occasione me provocet ad duellum, & nisi acceptem, censebor ignavus & meticulosus; nec potero amplius in aula comparere, vel ullam promotionem militarem sperare, vt in quibusdam aula Principum dicitur vitatum. Cur enim tali euentu non possim duellum acceptare: non equidem animo illum interficiendi, sed comparandi in loco conducto, ne famam & opinionem strenuitatis (quæ nobilibus æquè est chara atque ipsa vita) amittam? ita tamen vt si me inualeris, statim me tueri cum debito moderamine. Confirmatur Primò, quia si quis mihi velit adimere vitam vel bonam, nec possim aliter ea tueri nisi acceptando duellum, possem acceptare: vt patet dub. 8. cur non etiam vt seruum meum honorem & famam?

Dices, Recusare duellum non est dedecus apud sapientes, sed tantum apud stultos: ergo, &c. Respondetur, Quidquid sit, est tantum dedecus, vt passim apud nobiles pluris æstimetur quam omnium honorum amissio; imò sæpè quàm mors ipsa: ergo iure naturæ possunt hoc dedecus à se depellere, etiam cum vitæ periculo.

Confirmatur Secundò, Quia acceptare duellum, & comparere tali loco, non est intrinsecè malum, sed quiddam adiaphorum, quod bene & malè fieri potest: ergo si iusta causa subsit, poterit licitè fieri. ac conservatio honoris, qui tanti æstimatur, est iusta causa: ergo, &c.

84 Ha rationes videri possint alicui probabiles. Nihilominus in praxi contrarium sequendum sentio, tum ob alias causas: tum etiam, quia Ecclesia sub grauissimis pœnis vetuit duella, vt patet ex Conc. Tridentino sess. 2. c. 19. de reformat. quod meritò potuit, ob maxima mala, quæ alioquin sequerentur; tum denique, quia is qui duellum offert, non nititur me spoliare meo honore: sed si honoris amissio sequi videtur, id solum est per accidens & ex consequenti, aliaque ratione impediti potest. Primò, Si dicat se paratum fore, si per Ecclesia decreta liceret. Secundò, Pronocentem expecturum, quicum negotium habeat, si palàm & non proditoriè aggressus fuerit.

85
Non tenetur fugere, si fuga sit ad decorem.

Dico Tertio, Qui fuste vel pugno inuaditur, non tenetur fugere, si fuga illi esset ignominiosa, sed potest silitere gradum, cum animo se defendendi, & ignominiam impediendi. ita comuniter DD. Ratio est; quia non tenetur sustinere illam ignominiam, (quæ pluris æstimatur, quàm multa pecuniæ iactura) ne lædat inualorem. Idem dicendum, quando vita vel fortunæ inuaduntur.

Tenetur, si non sit.

Quòd si fuga non sit illi ignominiosa; tenetur fugere, vel alapam sustinere, (saltem lege charitatis) vt tantum malum euitetur. Vnde Ecclesiastico vel Religioso non liceret se tueri cum morte alterius, ad alapam vitandam; maximè quando fugere posset, quia fuga illis non est ignominia.

86
Non tamen peccabit contra iustitiam.

Vtrum verò si Religiosus nolit fugere, sed se tueri, peccet contra iustitiam, lædendo vel occidendo inualorem, quæri potest. Puto non peccare contra iustitiam, maximè si vita vel fortunæ inuadantur. non enim ex iustitia tenetur fugere: & hæc bona talia sunt, vt possit ea defendere. Idem dicendum, si graues ictus baculi vel pugni inferendi; quia vt hos auertat, potest se tueri. Ita Iulius Clarus, de homicidio, nu. 32. vbi generatim docet, inualum non teneri fugere, etiam si possit: siue fuga sit dedecori, siue non; dicitque esse com-

muniem opinionem Iurisperitorum. quod intellige, non ita teneri, vt peccet contra iustitiam, si se defendat. videtur tamen peccare contra iustitiam, si ob leuem alapam vitandam occidat: quia res, quam defendit, magni momenti non censetur: ac proinde non videtur ei esse ius, causa illius retinende, tantum malum irrogandi.

DVBITATIO XIII.

Vtrum pro defensione alterius liceat occidere inualorem, & an ad hoc teneamur.

Dico Primò, Possè nos vitam proximi, quæ ab alio priuata auctoritate impeditur, tueri, etiam cum interfectione inualoris, si aliter defendi nequit, est cõmunis DD. vt docet Clarus §. Homicidium, n. 27. & 28. Probatur Primò, quia sicut quisque potest tueri vitam suam; ita etiam proximi, qui charitatis & naturæ nexu ipsi est coniunctus. Secundò, quia talis censetur innocens, etsi fortè inuasiõni causam dederit; nam iniuste inuaditur: atqui licitum est defendere causam innocentis; imò charitas ad hoc obligat, quando sine graui incommodo nostro vel alterius id fieri potest. idque verum est, etiam si ille nollet defendi, sed vellet se pati occidi: quia cum non sit dominus suæ vitæ, non potest eam alteri donare; ac proinde non potest alijs ius defensionis adimere.

87
Pro defensione proximi.

88
Etsi velit occidi.

Idem dicendum de pudicitia, honore, & fortunis proximi, si sit sanguine iunctus, vel opem nostram flagitet: vt docet D. Antoninus, 3. p. tit. 4. c. 3. §. 2. & alij passim. Iniuria enim, quæ fit personæ nobis coniunctæ, in nos redundat. Vnde pater potest tueri pudicitiam honoremque filia, & maritus vxoris, etiam si ipsæ nolint; & occidere inualorem, quia iniuria in ipsum redundat.

Dices, Ergo maritus etiam vxorem volentem adulterari poterit occidere, si aliter tantam iniuriam prohibere nequit. Respondeo negando consequentiam: dum enim occidit inualorem pudicitia vxoris, defendit rem suam, nempe corpus vxoris, vt illud sibi saluum conseruet; occidendo autem vxorem, non defendit rem suam, sed eam interimit.

89
Maritus vxorem.

Dices, Defendit honorem, vxor enim marito magnam facit contumeliam, si in eius conspectu tantum nefas tentare audeat.

Resp. Id minore damno prohiberi posse, feriendo illam pugno vel baculo, vel ipsum adulterum armis abigendo.

Dico Secundò, Nemo tamen tenetur tueri vitam hominis priuati, cum probabili periculo vitæ suæ, etsi iure possit, si velit. Ratio est, quia non tenetur exponere vitam meam pro vita corporali proximi: possum enim vitam meam diligere præ vita cuiusuis alterius priuati. Vnde neque pro defensione parentis, quamuis id esset valdè laudabile. Secus est, si persona Principis, vnde pender boni publici conseruatio, periclitetur.

90
Non tenetur cum periculo vitæ.

Dices, Quid si ex officio teneatur defendere, vt Prator, Magistratus, Princeps? Siluester, Homicidium. 1. quæst. 6. indicat, tunc cum periculo vitæ teneri. Sed contrarium est verius. non enim officium obligat, vt pro homine priuato vitam exponat, sed tantum vt pro bono publico, cuius propriè & directè est custos. vnde cum periculo vitæ tene-

91
Obligatus ex officio defendere.